

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Кафедра економічної та соціальної географії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної
навчальної роботи та рекрутації

проф. Гаврилюк С. В. _____

Протокол № __ від _____ 2019 р.

ТЕРИТОРІАЛЬНО-ВИРОБНИЧІ КОМПЛЕКСИ І ЕКОНОМІЧНЕ

РАЙОНУВАННЯ

ПРОГРАМА

вибіркової навчальної дисципліни

підготовки _____ бакалавр _____

галузі знань _____ 01 Освіта/Педагогіка _____

спеціальності _____ 014 Середня освіта (Географія) _____

освітньо-професійна програма _Середня освіта. Географія. Економіка_

Програма вибіркової навчальної дисципліни «Територіально-виробничі комплекси і економічне районування» підготовки бакалавр, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта (Географія), освітньої програми Середня освіта. Географія. Економіка,

30 серпня 2019 р. – 13 с.

Розробник: к. геогр. н., доц. кафедри економічної та соціальної географії
Поручинська І. В.

Рецензент: к. геогр. н., доц. кафедри економічної та соціальної географії
Слащук А. М.

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри економічної та соціальної географії

протокол № 1 від 30 серпня 2019 р.

Завідувач кафедри: _____ (Барський Ю. М.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією географічного факультету

протокол № 1 від 11 вересня 2019 р.

Голова науково-методичної комісії факультету _____ (Поручинський В. І.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка, Спеціальність: 014 Середня освіта (Географія) Освітня програма: Середня освіта. Географія. Економіка Бакалавр	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання 2-ий
		Семестр 4-ий
ІНДЗ: <u>немає</u>		Лекції 30 год.
		Практичні (семінарські) 30 год.
		Самостійна робота 52 год.
		Консультації 8 год.
	Форма контролю: <u>екзамен</u>	

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Програма навчальної дисципліни «Територіально-виробничі комплекси і економічне районування», складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавр галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта (Географія), освітньої програми Середня освіта. Географія. Економіка

Предметом вивчення навчальної дисципліни є основні теоретичні положення та провідні підходи до комплексоутворення та районування, загальні закономірності формування та розвитку територіально-виробничих комплексів.

Метою викладання навчальної дисципліни «Територіально-виробничі комплекси і економічне районування» є розкрити зміст територіально-виробничого комплексоутворення та суспільно-географічного районування і сформувати у студентів знання про різні сторони цих процесів.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Територіально-виробничі комплекси і економічне районування» є:

Основні завдання курсу:

- розкрити зміст поняття територіально-виробничий комплекс, особливості його формування та розвитку;

- висвітлити значення таких структурних елементів територіально-виробничого комплексоутворення як промислові райони, вузли, центри, пункти;
- розкрити зміст економіко-географічного районування;
- розкрити роль територіально-виробничих комплексів у системі планування та управління регіоном;
- висвітлити роль природних ресурсів в територіальній організації виробництва;
- висвітлити сучасний стан територіально-виробничого комплексоутворення України та світу.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

У результаті вивчення дисципліни студенти мають здобути наступні практичні навички та уміння:

Інтегральна компетентність (ІНТ): здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми комплексного регіонального дослідження, що передбачає застосування застосовувати наукових підходів до оцінки умов і факторів комплексоутворення, прогнозування розвитку і функціонування господарських комплексів.

Загальні компетентності (ЗК): здатність до аналізу та синтезу; уміння застосовувати знання на практиці; навички роботи з інформацією; здатність працювати в команді фахівців з різних підрозділів.

Фахові компетентності (ФК): Компетентність у плануванні, проектуванні та виконанні наукових досліджень зі стадії постановки задачі до оцінювання та розгляду результатів та отриманих даних, що включає вміння вибрати потрібну тактику та стратегію; оволодіння необхідними для практичної роботи за фахом базовими знаннями в галузі розробки баз даних.

Знати: основи теорії ТВК та комплексології; класифікаційні ознаки суспільно-географічних комплексів з метою виділення їх видів і підвидів; основні аспекти структурного аналізу комплексних утворень економіки з метою пізнання складу і співвідношення елементів системи та вдосконалення їх

взаємозв'язків; напрямки вдосконалення територіальної організації суспільно-географічних систем з метою підвищення ефективності територіальної організації економіки.

Вміти: застосовувати у процесі дослідження основи теорії ТВК та його комплексоутворення на рівні окремих галузей, їх груп і всього економічного комплексу країни; застосовувати основи теорії суспільно-географічного комплексоутворення при вивченні регіональних проблем розвитку економіки з метою вдосконалення управління територією; користуватись методикою економіко-географічного аналізу виробничих, галузевих, міжгалузевих, територіально-виробничих систем; застосовувати наукові підходи до оцінки умов і факторів комплексоутворення.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Структура навчальної дисципліни для денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1. Загальна теорія комплексоутворення					
Тема 1. Основи науково-територіальної організації суспільства	6	2	2	2	-
Тема 2. Формування та розвиток територіально-виробничих комплексів	10	2	2	4	2
Тема 3. Класифікація, типологія, територіальна організація та структура ТВК	12	4	4	4	-
Разом за змістовим модулем 1	28	8	8	10	2
Змістовий модуль 2. Економіко-географічне районування					
Тема 4. Види суспільно-географічного районування	10	2	2	4	2
Тема 5. Закономірності суспільно-географічного районування	10	2	2	4	2
Тема 6. Метод економіко-географічного районування	10	2	2	6	-
Тема 7. Дослідження суспільно-географічних районів	18	4	4	8	2
Тема 8. Енерговиробничі цикли	10	2	2	6	-
Тема 9. Територіально-виробничі комплекси України	16	4	4	8	-
Тема 10. Міжгалузеві та галузеві територіально-виробничі комплекси України	18	6	6	6	-
Разом за змістовим модулем 2	92	22	22	42	6
Всього годин	120	30	30	52	8

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Кластери та суспільно-територіальні системи	5
2	Закономірності спільно-географічного районуотворення	5
3	Види суспільно-географічного районування	5
4	Світовий досвід формування територіально-виробничих комплексів	5
5	Методика виділення ядер суспільно-географічного районуотворення	5
6	Методика делімітації суспільно-географічних районів	5
7	Компонентна структура суспільно-географічного району	5
8	Поняття спеціалізації районів	5
9	Методика дослідження просторової структури району	5
10	Класичне та сучасне трактування ЕВЦ	7
	Разом	52

6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Дисципліна складається з двох змістових модулів та її вивчення не передбачає виконання ІНДЗ. У цьому випадку підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

1. поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 40 балів);
модульні контрольні роботи (максимум 60 балів).

Поточний контроль (мах = 40 балів)									Модульний контроль (мах = 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1									Модуль 2		
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2							МКР1	МКР2	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9			
2	3	5	5	5	5	5	5	5	30	30	100
5		35							60		

Усні відповіді оцінюються за такими критеріями:

1 бал – відповідь поверхнева на основі прочитаної лекції; відповідь хаотична, фрагментарна; відтворення заученого матеріалу без усвідомлення його суті; розуміння і розкриття лише окремих позицій.

2 бали – відповідь послідовна, недостатньо структурована; роз'яснення переважної кількості позицій (без виділення основних позицій); використання тексту лекції та одного підручника.

3 бали – відповідь логічна, чітка, структурована; глибоке розуміння матеріалу, яке включає узагальнені, систематизовані позиції; побудована на основі матеріалу лекції та кількох підручників.

4 бали – відповідь чітка, структурована, логічна; включає узагальнені, систематизовані позиції; побудована на основі матеріалу лекції та кількох підручників; аргументоване посилання на додаткові наукові джерела, спеціальну літературу, власні наукові доробки; наведення власних прикладів; порівняльний аналіз.

5 балів – чітка аргументація та виділення ключових позицій. Глибоке розуміння суті виконуваного завдання. Використання новітніх джерел літератури. Оригінальність. Виражений творчий підхід у роботі над виконанням завдання.

Практичні навички (виконання практичної роботи) оцінюються за результатами виконання практичних робіт. Практична робота може бути оцінена, якщо студент виконав всі завдання, оформив роботу, зробив висновки.

Проміжний контроль (модульна контрольна робота) проводиться письмово. Модульний зріз передбачає відповідь на теоретичні питання та розв'язання задач, які складаються на основі лекційного курсу, практичних робіт і питань, які виносяться на самостійне опрацювання. Правильне розв'язання тестового завдання оцінюється в *1 бал*. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за один модульну контрольну роботу – *30 балів* (загалом 60 балів за дві модульні контрольні роботи).

Підсумковий контроль – екзамен. Оцінювання знань студентів здійснюється за результатами поточного й модульного контролю, а також результатів заліку у попередньому семестрі шляхом виведення середнього арифметичного.

У випадку підсумкової оцінки нижче 75 балів, або за бажання підвищити рейтинг, студент складає екзамен у формі *усного опитування*. При цьому на екзамен виносяться *60 балів*, а бали, набрані за результатами модульних

контрольних робіт, анулюються.

Таблиця 6

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Шкала оцінювання	
	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Веприк Н. П. Територіально-виробничі комплекси: Конспект лекцій / Н. П. Веприк. – Чернівці: Рута, 2005. – Частина 1. – 40 с.
2. Заставний Ф. Д. Україна. Природа, населення, економіка / Ф. Д. Заставний. – Львів : Априорі, 2011. – 504 с.
3. Іщук С. І. Територіально-виробничі комплекси і економічне районування (Методологія, теорія). / С. І. Іщук. – К. : Українсько-філософський інститут менеджменту і бізнесу, 1996. – 244 с.
4. Іщук С. І. Розміщення продуктивних сил і територіальна організація виробництва / С. І. Іщук. – К. : Паливода, 2002. – 260 с.
5. Леонтєва Г. Г. Лекції з економічної і соціальної географії України: Навч. посіб. / Г. Г. Леонтєва. – Суми: ВТД “Університетська книга”, 2004. – 176 с.
6. Мезенцева Н. І. Суспільно-географічне районування України / Н. І. Мезенцева, К. В. Мезенцев. – К.: ВПЦ „Київський ун-тет”, 2000.
7. Мезенцев К. В. Суспільно-географічне прогнозування регіонального розвитку / К. В. Мезенцев. – К.: ВПЦ „Київський ун-тет”, 2005.
8. Паламарчук О. М. Кластери та суспільно-територіальні системи (концептуальні зіставлення) / О. М. Паламарчук // Україна: географічні

проблеми сталого розвитку: Зб. наук. праць: У 4 т. – К.: ВГЛ Обрії, 2004. – Т. 2. – С. 136–137.

9. Пістун М. Д. Географія агропромислових комплексів: Навч. посібник / М. Д. Пістун, В. О. Гуцал, Н. І. Провотар. — К.: Либідь, 1997. – 198 с.

10. Пістун М. Д. Регіональна політика в Україні: суспільно-географічний аспект / М. Д. Пістун, К. В. Мезенцев, В. О. Тьорло. – К.: ВПЦ „Київський університет”, 2004.

11. Смаль І. Туристичні кластери та можливість їх формування в Україні / І. Смаль // Україна: географічні проблеми сталого розвитку: Зб. наук. праць: У 4 т. – К.: ВГЛ Обрії, 2004. – Т.3. – С.118–120.

12. Стеченко Д. М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика / Д. М. Стеченко. – К. : Вікар, 2001. – 377 с.

7. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Зміст поняття «територіально-виробничий комплекс».
2. Становлення і розвиток теорії та методології ТВК.
3. Роль територіально-виробничого комплексоутворення в територіальній організації виробництва
4. Основні елементи ТВК.
5. Особливості формування територіально-виробничих комплексів.
6. Фактори впливу на формування та розвиток ТВК.
7. Етапи формування ТВК.
8. Роль трудових та виробничих потенціалів у формуванні ТВК.
9. Внутрішні зв'язки ТВК. Зовнішні зв'язки ТВК
10. Зміст поняття «кластер».
11. Риси відмінності та спорідненості понять «кластер» та «ТВК».
12. Кластери в світі.
13. Кластери в Україні.
14. Класифікація територіально-виробничих комплексів.
15. Типологія територіально-виробничих комплексів.

16. Особливості територіальної організації комплексів.
17. Основні елементи територіальної структури. Їх генезис та класифікація.
18. Промислові агломерації та їх роль у територіальній організації виробництва.
19. Питання оптимізації територіальної структури промислових комплексів.
20. Специфіка формування ТВК міст.
21. Особливості формування ТВК великих міст. Проблеми вдосконалення розвитку ТВК міст
22. Територіально-виробничі комплекси у системі економічного районування. Економічне районування та його роль в територіальній організації виробництва.
23. ТВК економічних районів України.
24. Горлівсько-Єнакієвський ТВК.
25. Стаханово-Алчевський ТВК.
26. Лисичансько-Рубіжнянський ТВК.
27. Краснолуцько-Антрацитівський ТВК.
28. Краматорсько-Слов'янський ТВК.
29. Луганський ТВК.
30. Маріупольський ТВК.
31. Торезо-Сніжнянський ТВК.
32. Свердловсько-Ровеньківський ТВК.
33. Красноармійський ТВК
34. Сутність та чинники суспільно-географічного районоутворення.
35. Географічний поділ праці – головна об'єктивна передумова районоутворення.
36. Історичні, природно-екологічні, економічні, соціально-культурні та психологічні, політико-правові умови суспільно-географічного районоутворення.
37. Фактори районоутворення: потенціал суспільно-географічного положення, природноресурсний та працересурсний потенціал, системи розселення, рівень урбанізації, рівень економічного і соціального розвитку.

38. Закономірності суспільно-географічного районоутворення як результат дії суспільно-географічних законів.
39. Сутність та науково-практичне значення суспільно-географічного районування.
40. Принципи, критерії та показники районування.
41. Критерії суспільно-географічного районування. Таксономічні рівні районування.
42. Види суспільно-географічного районування.
43. Дніпропетровсько-Дніпродзержинський ТВК.
44. Запорізький ТВК.
45. Криворізький ТВК.
46. Нікопольсько-Марганцевий ТВК.
47. Павлоград-Петропавлівський ТВК.
48. Мелітопольський ТВК.
49. Харківський ТВК.
50. Полтавський ТВК.
51. Сумський ТВК.
52. Кременчуцький ТВК.
53. Вимоги, способи та етапи суспільно-географічного районування.
54. Методика виділення ядер суспільно-географічного районоутворення.
55. Методика делімітації суспільно-географічних районів.
56. Черкаський ТВК.
57. Кіровоградський ТВК.
58. Київський ТВК.
59. Чернігівський ТВК.
60. Житомирський ТВК.
61. Білоцерківський ТВК.
62. Бердичівський ТВК.
63. Компонентна структура суспільно-географічного району.
64. Методика визначення спеціалізації суспільно-географічних районів. Поняття спеціалізації районів.

65. Територіальна (просторова) структура суспільно-географічного району.
66. Методика дослідження просторової структури району.
67. Зв'язки в суспільно-географічному районі.
68. Львівський ТВК.
69. Червоноградський ТВК.
70. Калусько-Долинський ТВК.
71. Дрогобицько-Роздольський ТВК.
72. Ужгородсько-Перечинський ТВК.
73. Мукачівсько-Свалявський ТВК.
74. Чернівецький ТВК.
75. Луцький ТВК.
76. Рівненський ТВК.
77. Агропромислове районування: суть, значення, специфіка, види.
78. Агропромислові райони, вузли, центри, пункти.
79. Транспортно-географічне районування: суть, значення, специфіка, види.
80. Транспортно-географічні райони, підрайони, вузли.
81. Соціально-географічне районування: суть, значення, специфіка, види.
82. Торговельно-географічне районування.
83. Рекреаційно-географічне районування.
84. Культурно-географічне районування.
85. Політико-географічне районування.
86. Нові види галузевого районування.
87. Географія агропромислових комплексів України.
88. Географія лісопромислових комплексів України.
89. Географія ТВК промисловості, будівельної індустрії, невиробничої сфери та транспорту.
90. Вінницький ТВК.
91. Хмельницький ТВК.
92. Тернопільський ТВК.
93. Кам'янець-Подільський ТВК.

94. Шепетівсько-Славутський ТВК.
95. Одеський ТВК.
96. Херсонський ТВК.
97. Миколаївський ТВК.
98. Сімферопольський ТВК.
99. Метод енерговиробничих циклів.
100. Розвиток концепції енерговиробничих циклів.
101. Класичне та сучасне трактування ЕВЦ.